<u>अस्वीकरण</u>

नेपालीमा अनुवाद गरिएको मामिलाको निर्णय पक्षहरुले आफ्नो भाषामा बुझ्नु को लागि मात्र हो। सबै व्यावहारिक र आधिकारिक उद्देश्यका लागि, फैसलाको अंग्रेजी संस्करण नै प्रामाणिक हुनेछ र कार्यान्वयनको उद्देश्यका लागि पनि अंग्रेजी भाषामा जारी भएको फैसला मान्य हुनेछ।

राजा खान विरूद्ध छत्तीसगढ़ राज्य

(फौजदारी पुनरावेदन नम्बर ७० / २०२५)

०७ फेब्रुअरी २०२५

[संजय करोल र मनमोहन*, न्यायाधीशहरू]

विचारणीय प्रश्न

के अभियोजन पक्षले उचित शंकाभन्दा पर, अभियुक्त-अपीलकर्ताको अपराधतर्फ डोऱ्याउने परिस्थितिहरूको श्रृंखला प्रमाणित गर्न सकेन।

शिर्षक नोटहरु †

प्रमाण ऐन, १८७२ - धारा २७ - परिस्थितिजन्य प्रमाणमा आधारित मामिला - अभियोजन पक्षले हिरासतमा रहेका अपीलकर्ताले दिएको बयानको आधारमा आक्रमणको हतियार (ढुङ्गा, गँडासा) र मृतकको सुनको सिक्री बरामद भएकोमा भर पऱ्यो - के भा.द.वि. को धारा ३०२ र २०१ अन्तर्गत अपीलकर्ताको सजाय उचित थियो:

फैसला: थिएन - अभियोजन पक्षको सम्पूर्ण मामिला परिस्थितिजन्य प्रमाणमा आधारित छ - जहाँ मामिला पूर्ण रूपमा परिस्थितिजन्य प्रमाणमा निर्भर हुन्छ, प्रमाणको श्रृंखला यति पूर्ण हुनुपर्दछ, कि प्रमाणित गरिने प्रस्ताव गरिएको बाहेक हरेक परिकल्पनालाई बाहिर राखिएको छ र यस्तो परिस्थितिहरूले अभियुक्तद्वारा सबै मानवीय सम्भावनामा यो कार्य गरिएको हो भनी देखाउनु पर्दछ - प्रस्तुत मामिलामा, पञ्च साक्षीहरूको बयानले अपीलकर्ताले गरेको कथित खुलासा र त्यसपछिका बरामदगीहरूको सम्बन्धमा अभियोजन पक्षको भनाइमा गम्भीर शंका उत्पन्न गरायो - तल्ला न्यायालयहरूले अपीलकर्ताले गरेको कथित खुलासापछि प्रहरीले गरेको बरामदगीका सम्बन्धमा देखिएका त्रुटिहरूलाई बेवास्ता गर्न उचित थिएनन् - बरामदगीको तरिका र जप्ती मुचुल्काको तयारीले पनि अभियोजन पक्षले प्रस्तुत गरेको खुलासा र बरामदगीको भनाइमा गम्भीर शंका उत्पन्न गराएको छ - साथै, पिदवुय-२३ को बयानलाई पिदवुय-२, पिदवुय-३ र पिदवुय-५ को बयानले पुष्टि नगरेकोले 'अन्तिम पटक देखिएको' परिस्थितिबारे पनि शंका छ - अभियोजन पक्षले अभियुक्तको अपराधतर्फ डोऱ्याउने परिस्थितिहरूको श्रृंखलालाई उचित शंकाभन्दा पर प्रमाणित गर्न सकेन - अपीलकर्तालाई शंकाको लाभ दिइयो, भा.द.वि. को धारा ३०२ र २०१ अन्तर्गतको सजाय खारेज गरियो। [अनुच्छेद १६, २२, ३०-३३]

- लेखक

प्रमाण ऐन, १८७२ - धारा २५-२७ - धारा २७, धारा २५ र २६ को अपवाद:

फैसला: धारा २५ र २६ ले प्रहरी अधिकारीसमक्ष गरिएको बयानलाई स्वीकार्य नहुने व्यवस्था गरेको छ - यद्यपि, धारा २७ धारा २५ र २६ को अपवाद हो र यी दुवै धाराहरूको लागि एक प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशको रूपमा काम गर्दछ - धारा २७ ले बयानहरूको स्वीकार्यतामाथिको प्रतिबन्धलाई आंशिक रूपमा हटाउँछ - प्रतिबन्धको हटावट यति हदसम्मको छैन कि यसले धारा २६ को उद्देश्यलाई पूर्ण रूपमा बेवास्ता गरोस् - यसरी बयान चाहे कबुली होस् वा नहोस्, प्रमाणमा दिन अनुमति छ तर त्यसको त्यो अंश मात्र जुन तथ्यको खोजसँग स्पष्ट रूपमा सम्बन्धित छ, स्वीकार्य छ - तथ्यको खोजमा फेला परेको वस्तु, त्यो उत्पादन गरिएको ठाउँ र अपीलकर्ता-अभियुक्तलाई त्यसको अस्तित्वको बारेमा भएको जानकारी समावेश हुन्छ।

[अनुच्छेद १८, १९]

प्रमाण ऐन, १८७२ - धारा २७ - तत्वहरू - छलफल गरियो।

[अनुच्छेद २०]

उद्धृत मामिला कानून

हनुमन्त विरुद्ध मध्य प्रदेश राज्य [१९५२] १ एससीआर १०९१ : (१९५२) २ एससीसी ७१); शरद बिर्धिचन्द सारडा विरुद्ध महाराष्ट्र राज्य (१९८४) ४ एससीसी ११६; दिल्ली प्रशासन विरुद्ध बाल कृष्ण र अन्य, (१९७२) ४ एससीसी ६५९; उदय भान विरुद्ध उत्तर प्रदेश राज्य [१९६२] सप्ल. २ एससीआर ८३० : एआईआर १९६२ एससी १११६; बोधराज उर्फ बोधा र अन्य विरुद्ध जम्मू र कश्मीर राज्य [२००२] सप्ल. २ एससीआर ६७ : (२००२) ८ एससीसी ४५; वरुण चौधरी विरुद्ध राज्य राजस्थान [२०१०] १३ एससीआर २९६ : (२०११) १२ एससीसी ५४५; मुस्तकीम उर्फ सिराजुद्दीन विरुद्ध राजस्थान राज्य [२०११] ९ एससीआर १०१ : (२०११) ११ एससीसी ७२४ - उल्लेख गरियो।

ऐनहरूको सूची

प्रमाण ऐन, १८७२; दण्ड संहिता, १८६०; फौजदारी कार्यविधि संहिता, १९७३।

मुख्य सब्दहरूको सूची

परिस्थितिजन्य प्रमाण; हत्या; फलामको पाइप; बन्चरो (गंडासा); ढुङ्गा; सुनको सिक्री; पोखरी; ढुङ्गा खानी; आक्रमणको हतियारको बरामदगी; अपीलकर्ताले गरेको कथित खुलासा; बरामदगीहरू; खोज र जप्ती; जप्ती र बरामदगी ज्ञापन; शंकाको लाभ; खुलासा र बरामदगीको संस्करणको बारेमा शंकाहरू; स्वीकारोक्ति; प्रमाण ऐन, १८७२ को धारा २७; परिस्थितिहरूको श्रृंखला; उचित शंकाभन्दा पर प्रमाणित भएन; प्रमाणको श्रृंखला; अन्तिम पटक देखिएको; पञ्च साक्षीहरूको बयान; असंगतताहरू; टिएईपी; स्पष्ट असंगतताहरू।

मामिला कहाँबाट उत्पन्न भएको:

फौजदारी पुनरावेदन अधिकार क्षेत्र: फौजदारी पुनरावेदन नं. ७० / २०२५

छत्तीसगढ उच्च न्यायालय, बिलासपुरको मिति ०४.०७.२०२३ को फैसला र आदेशबाट पुनरावेदन नं. ८५५ / २०१४ बाट उत्पन्न भएको।

पक्षहरूको लागि उपस्थिति

अशुतोष दुबे, सन्तोष चौरिहा, सौभाग्य चौरिहा, श्रीमती राजश्री ए. दुबे, अभिषेक चौहान, एच.बी. दुबे, शोहेब अल्वी, श्रीमती रुचिका शर्मा, अमित पी शाही, अमित कुमार, अधिवक्ताहरू पुनरावेदकको तर्फबाट।

प्रफुल भारत, वरिष्ठ अधिवक्ता, श्रीमती प्रेरणा धल्ल, गोपीनाथ एमआर, राज्यवर्धन मल, प्रशान्त सिंह, अधिवक्ताहरू उत्तरदाताको तर्फबाट।

सर्वोच्च न्यायालयको फैसला/आदेश

<u>फैसला</u>

मनमोहन, न्यायाधीश

१. वर्तमान पुनरावेदन छत्तीसगढ उच्च न्यायालय, बिलासपुरले फौजदारी पुनरावेदन नं. सीआरए/८५५/२०१४ मा मिति ४ जुलाई, २०२३ मा गरेको फैसला र आदेशलाई चुनौती दिँदै दायर गरिएको हो, जसमा अपीलकर्ता-अभियुक्तले दायर गरेको पुनरावेदन खारेज गरियो र तेस्रो अतिरिक्त सत्र न्यायाधीश, रायपुर, छत्तीसगढ (यसपछि "परीक्षण न्यायालय" भनिने) द्वारा सत्र परीक्षण नम्बर ४२/२०१४ मा मिति १२ अगस्ट, २०१४ मा गरिएको फैसला र आदेशलाई सदर गरियो, जसमा अपीलकर्ता-अभियुक्तलाई दोषी ठहर गरी सजाय सुनाइएको थियो। यो उल्लेख गर्न सान्दर्भिक छ कि अपीलकर्ता-अभियुक्तलाई भारतीय दण्ड संहिता, १८६० (यसपछि "आईपीसी" भनिने) को धारा ३०२ र २०१ अन्तर्गत अपराध गरेकोमा दोषी ठहर गरिएको छ र आईपीसीको धारा ३०२ अन्तर्गत अपराध गरेकोमा ५००/- (पाँच सय रुपैयाँ) जरिवानासहित आजीवन कारावासको सजाय सुनाइएको छ र आईपीसीको धारा २०१ अन्तर्गत अपराध गरेकोमा २००/- (दुई सय रुपैयाँ) जरिवानासहित ५ (पाँच) वर्षको कठोर कारावासको सजाय सुनाइएको छ।

तथ्यहरू

२. प्रस्तुत पुनरावेदनतर्फ डोऱ्याउने तथ्यहरू यस प्रकार छन्:

२.१. अभियोजन पक्षको भनाइ अनुसार नीरज यादव (यसपछि "मृतक" भनिने) २९ नोभेम्बर, २०१३ मा आफ्नो घरबाट निस्केका थिए तर घर फर्किएनन् र मृतकका पिता प्रेमलाल यादव (पिदवुय-५) ले मिति ३० नोभेम्बर, २०१३ मा बेपत्ता भएको रिपोर्ट दर्ता गराएका थिए। चन्द्रशेखर वर्मा (पिदवुय-१) ले मिति १ डिसेम्बर, २०१३ मा प्रहरीलाई खबर गरे कि डोण्डेकला मटिया गाउँको ढुङ्गा खानीको पोखरीमा एउटा शव तैरिरहेको भेटिएको छ र सूचना पाएपछि प्रहरी चौकी विधानसभाका प्रहरी कर्मचारीहरू घटनास्थलमा पुगे। त्यसपछि, मिति २ डिसेम्बर, २०१३ मा एमइआरजी नम्बर ६२/२०१३ (प्रदर्शनी पी-१७) दर्ता गरियो र मृतकको शवलाई पोस्टमार्टम परीक्षणको लागि पठाइयो, र यो निष्कर्ष निकालियो कि मृत्यु हत्याको प्रकृतिमा भएको थियो। त्यसपछि, मिति ३ डिसेम्बर, २०१३ मा प्रहरी चौकी विधानसभा, जिल्ला रायपुरमा मामिला नम्बर २२८/२०१३ को रूपमा प्रथम सूचना प्रतिवेदन (यसपछि "एफआईआर" भनिने) दर्ता गरियो। मृतकको शवलाई बलराम यादव (पिदवुय-२१) ले पहिचान गरे जो मृतकका काकाका छोरा थिए।

२.२. अनुसन्धानको क्रममा, यो पत्ता लाग्यो कि अपीलकर्ता-अभियुक्तले मृतकबाट पैसा लिएका थिए र ऋण रकम फिर्ता गर्ने सम्बन्धमा उनीहरूबीच विवाद उत्पन्न भएको थियो।

२.३. अभियोजन पक्षको भनाइ अनुसार अपीलकर्ता-अभियुक्तले सह-अभियुक्त ताराचन्द वर्मा (जसलाई ट्रायल कोर्टले सफाइ दिएको छ) सँग मिलेर मृतकलाई अटोमा घटनास्थलमा लगेर फलामको पाइप र बन्चरो (गँडासा) ले आक्रमण गरी हत्या गरेका थिए र प्रमाण लोप गराउने नियतले ढुङ्गाले टाउको फुटाएर, पाइन्ट खोलेर कम्मरमा डोरी बाँधेर शवलाई खानी नम्बर १ को पानीमा फालेका थिए।

२.४. मृतकको शवलाई पोस्टमार्टम परीक्षणको लागि पठाइएको थियो जुन डा. नितिन श्यामराव बर्माटे (पिदवुय-१०) द्वारा गरिएको थियो र पोस्टमार्टम रिपोर्ट (प्रदर्शनी पी-१३) अनुसार, चोटहरू धारिलो हतियारको कारणले भएको थियो र केही चोटहरू कडा र भुत्ते वस्तुको प्रहारको कारणले भएको थियो। यो पनि भनिएको थियो कि मृत्युको कारण "टाउकोको चोट" थियो र मृत्यु हत्याको प्रकृतिमा थियो।

२.५. भारतीय प्रमाण ऐन, १८७२ (यहाँ "प्रमाण ऐन" भनिन्छ) को धारा २७ अन्तर्गत अपीलकर्ता-अभियुक्तको बयान (प्रदर्शनी पी-२३) को अभिलेख राखियो जसले काचना पोखरीबाट फलामको ब्लेड (गंडासा) र रगतले लतपतिएको ढुङ्गाको खोज र जप्ती गर्‍यो। साथै, अपीलकर्ता-अभियुक्तको घरको छतबाट मृतकको दुईवटा सुनको सिक्री पनि बरामद गरी जफत गरियो। जफत गरिएका वस्तुहरू अर्थात् रगतले लतपतिएको माटो, मोबाइल कभर, फलामको छर्रा र ढुङ्गाहरूलाई फरेन्सिक विज्ञान प्रयोगशाला (यसपछि "एफएसएल" भनिने) मा पठाइयो र यसको प्रतिवेदन (प्रदर्शनी पी-३९) ले अनुसन्धान एजेन्सीले बरामद गरेको ढुङ्गामा मानव रगतको दाग फेला परेको बताएको छ।

२.६. अभियोजन पक्षले, मृतकलाई अन्तिम पटक अपीलकर्ता-अभियुक्तसँग देखिएको थियो भनेर प्रमाणित गर्न, भागवत प्रसाद साहू (पिदवुय-२३) र बलराम यादव (पिदवुय-२१) को जाँच गरेको थियो जसले मिति २९ नोभेम्बर, २०१३ मा साँझ ५:०० बजेदेखि ६:०० बजेको बीचमा मृतक अपीलकर्ता-अभियुक्तसँग अटोमा यात्रा गरिरहेको देखेको बयान दिएका थिए।

२.७. साक्षीहरूको बयान फौजदारी कार्यविधि संहिता, १९७३ (यसपछि "सिआरपीसी" भनिने) को धारा १६१ अन्तर्गत अभिलेख राखियो र अनुसन्धान पूरा भएपछि, अपीलकर्ता-अभियुक्त र सह-अभियुक्त ताराचन्द विरुद्ध आईपीसीको धारा ३०२ सहपठित धारा ३४ र धारा २०१ अन्तर्गत सजाय हुने अपराध गरेको अभियोगमा अभियोगपत्र दायर गरियो जुन त्यसपछि सत्र न्यायालयमा पेश गरियो र अपीलकर्ता-अभियुक्त र ताराचन्द वर्मा विरुद्ध आरोपहरू तय गरियो।

२.८. अपीलकर्ता-अभियुक्त र ताराचन्द वर्मा विरुद्ध लगाइएको आरोपलाई प्रमाणित गर्न, अभियोजन पक्षले २६ (छब्बीस) साक्षीहरूको जाँच गर्‍यो र ३९ (उनन्चालिस) कागजातहरू प्रदर्शन गर्‍यो र अर्कोतर्फ कुनै पनि प्रतिरक्षा साक्षीको जाँच गरिएन।

२.९. सिआरपीसीको धारा ३१३ अन्तर्गत अपीलकर्ता-अभियुक्तको जाँच गरियो जसमा अपीलकर्ता-अभियुक्तले सबै आरोपहरूलाई अस्वीकार गरे र निर्दोष भएको दाबी गरे।

३. परीक्षण न्यायालयले अपीलकर्ता-अभियुक्तको तर्फबाट बहस सुन्यो र अभिलेखमा रहेका मौखिक र दस्तावेजी प्रमाणहरूको मूल्यांकन गरेपछि, सह-अभियुक्त ताराचन्द वर्मालाई सबै आरोपहरूबाट सफाइ दियो तर अपीलकर्ता-अभियुक्तलाई मिति १२ अगस्ट, २०१४ को फैसला र आदेशद्वारा आईपीसीको धाराहरु ३०२ र २०१ अन्तर्गतको अपराधको लागि दोषी ठहर गर्‍यो।

४. उक्त फैसलाबाट असन्तुष्ट भई, वर्तमान अपीलकर्ता-अभियुक्तले उच्च न्यायालयमा फौजदारी पुनरावेदन दायर गरी परीक्षण न्यायालयले दिएको सजाय र सजायको आदेशलाई चुनौती दिए। उच्च न्यायालयले पुनरावेदन खारेज गरी परीक्षण न्यायालयले दिएको सजाय र सजायलाई सदर गर्‍यो। उच्च न्यायालयले मानव रगतले लतपतिएको ढुङ्गा अपीलकर्ता-अभियुक्तको आदेशमा बरामद गरिएको र दुईवटा सुनको सिक्री अपीलकर्ता-अभियुक्तको घरबाट फेला परेको ठहर गर्‍यो जसको बारेमा अपीलकर्ता-अभियुक्तले कुनै स्पष्टीकरण दिन सकेनन्।

५. त्यसबाट असन्तुष्ट भई, वर्तमान पुनरावेदन अपीलकर्ता-अभियुक्तद्वारा दायर गरिएको हो।

<u>अपीलकर्ता-अभियुक्तको तर्फबाट बहस</u>

६. अपीलकर्ता-अभियुक्तको तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री सौभाग्य चौरिहाले अनुसन्धान अधिकारीले गरेको जप्तीमा गम्भीर त्रुटिहरू रहेको बताए। उनले भने कि तल्ला न्यायालयहरूले प्रमाण ऐनको धारा २७ अन्तर्गत अपीलकर्ता-अभियुक्तको बयान अनुसन्धान अधिकारी (यसपछि "आईओ" भनिने) द्वारा तीरथ ध्रुव (पिदवुय-२२) र भूपेन्द्र ध्रुवको उपस्थितिमा अभिलेख राखिएको कुरालाई बुझ्न नसकेको बताए, यद्यपि, भूपेन्द्र ध्रुवलाई अनुसन्धान एजेन्सीले जाँच गरेन।

७. उनले पिदवुय-२२ को बयानको अध्ययन गर्दा उक्त साक्षीले अनुसन्धान एजेन्सीले प्रस्तुत गरे अनुसार बयान र सम्पत्ति जप्ती मुचुल्का नदेखेको कुरा खुलासा भएको कुरामा जोड दिए। उनले थपे कि पिदवुय-२२ को बयानले यो खुलासा गर्दछ कि उनले र भूपेन्द्र ध्रुवले प्रहरी चौकी छोड्नुअघि जप्ती सम्बन्धी धेरै कागजातहरूमा हस्ताक्षर गरेका थिए र आईओ द्वारा जप्ती गरिएपछि कुनै कागजातमा हस्ताक्षर गरेका थिएनन्।

८. उनले भने कि पिदवुय-२२ र पिदवुय-२६ को बयानको अध्ययन गर्दा यो थाहा हुन्छ कि प्रदर्शनी पी-२५ का वस्तुहरू जस्तै ढुङ्गा र गंडासा पिदवुय-२६ द्वारा काचना पोखरीको तलबाट अपीलकर्ता-अभियुक्तको आदेशमा नभई प्रहरी अधिकारीको आदेशमा बरामद गरिएको थियो।

९. उनले भने कि मृतकको भनिएको दुईवटा सुनको सिक्रीको पहिचान परेड (टिएईपी) शंकास्पद थियो किनभने बरामदगीको स्थान अर्थात् अपीलकर्ता-अभियुक्तको घरको छत, बाहिरबाट सर्वसाधारणको पहुँचमा रहेको खुला ठाउँ थियो र यो तथ्य प्रमाणित भएको थियो कि बरामदगी घर बाहिरबाट छतमा चढेर गरिएको थियो।

१०. उनका अनुसार, सुनको सिक्रीको बरामदगी बनावटी थियो किनभने साक्षीहरू अर्थात् तीरथ ध्रुव (पिदवुय-२२) र भूपेन्द्र ध्रुवले प्रहरी अधिकारीहरूले अपीलकर्ता-अभियुक्तको घरबाट ती बरामद गरेको कहिल्यै देखेनन्। यसबाहेक, न त साक्षीहरूको बयानमा न त आईओ ले यो उल्लेख गरे कि अपीलकर्ता-अभियुक्त बरामदगी टोलीसँगै थिए वा बरामदगी अपीलकर्ता-अभियुक्तको आदेशमा गरिएको थियो।

११. उनले तर्क गरे कि अन्तिम पटक देखिएको सिद्धान्तले अभियोजन पक्षको मामिलालाई मद्दत गर्दैन किनभने अन्तिम पटक देखिएको स्थान र समयको बारेमा स्पष्ट भिन्नता र विरोधाभासहरू छन्। उनले थपे कि पिदवुय-२३ को बयानलाई पिदवुय-२, पिदवुय-३ र पिदवुय-५ को बयानले पुष्टि नगरेकोले।

१२. उनले भने कि अभियोजन पक्षले अपीलकर्ता-अभियुक्तले अपराध गर्ने मनसाय स्थापित गर्न सकेन किनभने अपीलकर्ता-अभियुक्तले मृतकबाट कति रकम लिएका थिए भनेर देखाउने कुनै प्रमाण वा अभिलेख थिएन। उनका अनुसार, अभियोजन पक्षले मृतक र अपीलकर्ता-अभियुक्त बीचको वैमनस्यपूर्ण सम्बन्ध प्रमाणित गर्न पिदवुय-२ को बयान बाहेक अन्य कुनै प्रमाण प्रस्तुत गर्न सकेन, जसले ट्रायल कोर्ट समक्ष अस्पष्ट रूपमा बयान दिए कि मृतकका धेरै शत्रुहरू थिए, तर अपीलकर्ता-अभियुक्तको नाम ती मध्ये एकको रूपमा उल्लेख गरेनन् र पिदवुय-१५ को बयान मृतकको अपीलकर्ता-अभियुक्तसँग पहिले भएको झगडाको बारेमा विश्वसनीय थिएन किनभने उनले आफ्नो बयान (प्रदर्शनी डी/२) मा प्रहरीलाई सो कुरा बताउन असफल भइन्।

<u>उत्तरदाता-राज्यको तर्फबाट बहस</u>

१३. यसको विपरीत, उत्तरदाता-राज्यको तर्फबाट उपस्थित विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री प्रफुल भारतले भने कि अपराध गर्न प्रयोग गरिएको ढुङ्गाको बरामदगी अपीलकर्ता-अभियुक्तको आदेशमा गरिएको थियो। अपीलकर्ता-अभियुक्तको खुलासा बयान (प्रदर्शनी पी-२३) अनुसार, ढुङ्गा उनले काचना पोखरीमा फालेका थिए र पिदवुय-२२, जो बयान र जप्ती मुचुल्का (प्रदर्शनी पी-२५) का साक्षी हुन्, ले यसलाई समर्थन गरेका थिए। एफएसएल रिपोर्ट (प्रदर्शनी पी-३९) अनुसार, जफत गरिएको ढुङ्गामा मानव रगत फेला परेको थियो।

१४. उनले थपे कि अपीलकर्ता-अभियुक्तको खुलासा बयानको आधारमा, मृतकको दुईवटा सुनको सिक्री पनि अपीलकर्ता-अभियुक्तको घरको छतबाट अपीलकर्ता-अभियुक्तको आदेशमा बरामद गरिएको थियो, जुन पिदवुय-२२ द्वारा प्रमाणित गरिएको थियो। थप रूपमा, उनले औंल्याए कि जफत गरिएका सुनको सिक्रीहरू पिदवुय-२ द्वारा पहिचान मुचुल्का (प्रदर्शनी पी-१०) मार्फत पहिचान गरिएको थियो जुन गोपी साहू (पिदवुय-६) द्वारा प्रमाणित गरिएको थियो।

१५. उनले भने कि पिदवुय-२३ को बयानबाट यो स्पष्ट थियो कि मृतक बेपत्ता हुनुभन्दा अघि अन्तिम पटक अपीलकर्ता-अभियुक्तसँग देखिएका थिए र उनको शव मिति २ डिसेम्बर, २०१३ मा डोण्डेकला मटिया गाउँको ढुङ्गा खानीको पोखरीमा तैरिरहेको अवस्थामा फेला परेको थियो। उनले औंल्याए कि पिदवुय-२३ को बयानलाई पिदवुय-२१ को बयानले पुष्टि गरेको थियो जसलाई पिदवुय-२३ ले मिति ३० नोभेम्बर, २०१३ मा अन्तिम पटक देखिएको र मृतक बेपत्ता भएको बारेमा जानकारी गराएका थिए।

<u>तर्क</u>

१६. पक्षहरूको तर्फबाट विद्वान अधिवक्ताहरूको कुरा सुनेपछि, अभियोजन पक्षको सम्पूर्ण मामिला परिस्थितिजन्य प्रमाणमा आधारित छ, किनकि त्यहाँ न त कुनै प्रत्यक्षदर्शी छ न त कुनै न्यायिक रूपमा स्वीकार्य बयान छ। यो स्थापित कानून हो कि जहाँ मामिला पूर्ण रूपमा परिस्थितिजन्य प्रमाणमा निर्भर हुन्छ, प्रमाणको श्रृंखला यति पूर्ण हुनुपर्दछ, कि प्रमाणित गरिने प्रस्ताव गरिएको बाहेक हरेक परिकल्पनालाई बाहिर राखिएको छ र यस्तो परिस्थितिहरूले अभियुक्तद्वारा सबै मानवीय सम्भावनामा यो कार्य गरिएको हो भनी देखाउनु पर्दछ (हेर्नुहोस् हनुमन्त विरुद्ध मध्य प्रदेश राज्य, (१९५२) २ एससीसी ७१)। शरद बिर्धिचन्द सारडा विरुद्ध महाराष्ट्र राज्य, (१९८४) ४ एससीसी ११६ मा, यस न्यायालयले पाँच आवश्यक सिद्धान्तहरू, जसलाई प्रायः पाँच स्वर्णिम सिद्धान्तहरू भनिन्छ, लाई उल्लिखित गऱ्यो, जुन परिस्थितिजन्य प्रमाणले अभियुक्तको अपराधलाई निर्णायक रूपमा स्थापित गर्नको लागि पूरा गर्नुपर्दछ:

"(१) जुन परिस्थितिहरूबाट अपराधको निष्कर्ष निकाल्नुपर्ने हो, ती पूर्ण रूपमा स्थापित हुनुपर्दछ...
(२) यसरी स्थापित तथ्यहरू अभियुक्तको अपराधको परिकल्पनासँग मात्र मिल्दो हुनुपर्दछ, अर्थात्, ती अभियुक्त दोषी हुनु बाहेक अन्य कुनै परिकल्पनामा व्याख्या गर्न योग्य हुनु हुँदैन,
(३) परिस्थितिहरू निर्णायक प्रकृतिको र प्रवृत्तिको हुनुपर्दछ,
(४) तिनीहरूले प्रमाणित गरिने बाहेक हरेक सम्भावित परिकल्पनालाई बाहिर निकाल्नुपर्दछ, र
(५) प्रमाणको यस्तो श्रृंखला हुनुपर्दछ जुन अभियुक्तको निर्दोषतासँग मिल्ने निष्कर्षको लागि कुनै उचित आधार नछोड्ने गरी पूर्ण होस् र सबै मानवीय सम्भावनामा यो कार्य अभियुक्तले नै गरेको हुनुपर्दछ भनेर देखाउनुपर्दछ।"

१७. आरोपहरू प्रमाणित गर्न, अभियोजन पक्षले हिरासतमा रहेका अपीलकर्ता-अभियुक्तले दिएको बयान (प्रदर्शनी पी-२३) को आधारमा आक्रमणको हतियार (ढुङ्गा र गँडासा) र मृतकको सुनको सिक्री बरामद भएकोमा जोड दिएको छ।

१८. प्रमाण ऐनको धारा २५ र २६ ले प्रहरी अधिकारीसमक्ष गरिएको बयानलाई स्वीकार्य नहुने व्यवस्था गरेको छ। यद्यपि, धारा २७ धारा २५ र २६ को अपवाद हो र यी दुवै धाराहरूको लागि एक प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशको रूपमा काम गर्दछ [दिल्ली प्रशासन विरुद्ध बाल कृष्ण र अन्य, (१९७२) ४ एससीसी ६५९]।

१९. यस न्यायालयको विचार छ कि धारा २७ ले बयानहरूको स्वीकार्यतामाथिको प्रतिबन्धलाई आंशिक रूपमा हटाउँछ। प्रतिबन्धको हटावट यति हदसम्मको छैन कि यसले धारा २६ को उद्देश्यलाई पूर्ण रूपमा बेवास्ता गरोस्। यसरी बयान चाहे कबुली होस् वा नहोस्, प्रमाणमा दिन अनुमति छ तर त्यसको त्यो अंश मात्र जुन तथ्यको खोजसँग स्पष्ट रूपमा सम्बन्धित छ, स्वीकार्य छ। एक तथ्यको खोजमा फेला परेको वस्तु, त्यो उत्पादन गरिएको ठाउँ र अपीलकर्ता-अभियुक्तलाई त्यसको अस्तित्वको बारेमा भएको जानकारी समावेश हुन्छ (उदय भान विरुद्ध उत्तर प्रदेश राज्य, एआईआर १९६२ एससी १११६)।

२०. प्रमाण ऐनको धारा २७ का आवश्यक तत्वहरू तीन-पक्षीय छन्:

i. अभियुक्तले दिएको जानकारीले तथ्यको खोजतर्फ डोऱ्याउनु पर्दछ जुन यस्तो जानकारीको प्रत्यक्ष परिणाम हो।
ii. दिइएको जानकारीको त्यो अंश मात्र जुन उक्त बरामदगीसँग स्पष्ट रूपमा जोडिएको छ, अभियुक्तको विरुद्धमा स्वीकार्य छ।
iii. तथ्यहरूको खोज यस्तो अपराधको आयोगसँग सम्बन्धित हुनुपर्दछ।

२१. बरामदगीसँग सम्बन्धित प्रमाण अभियुक्तलाई दोषी ठहर गर्न पर्याप्त छ कि छैन भन्ने प्रश्नलाई यस न्यायालयले बोधराज उर्फ बोधा र अन्य विरुद्ध जम्मू र कश्मीर राज्य, (२००२) ८ एससीसी ४५ मा विचार गरेको थियो, जसमा यसलाई निम्न रूपमा राखिएको छ:-

"१८... भारतीय प्रमाण ऐन, १८७२ (छोटकरीमा "प्रमाण ऐन") को धारा २७ धारा २५ देखि २६ को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश हो र प्रहरी हिरासतमा गरिएको बयान, यहाँसम्म कि कबुलीको रूपमा पनि, जुन स्पष्ट रूपमा फेला परेको तथ्यसँग सम्बन्धित छ, अभियुक्तको विरुद्धमा प्रमाणमा स्वीकार्य छ। यो स्थितिलाई यस न्यायालयले दिल्ली प्रशासन विरुद्ध बालकृष्णन [(१९७२) ४ एससीसी ६५९] र मोहम्मद इनायतुल्लाह विरुद्ध महाराष्ट्र राज्य [(१९७६) १ एससीसी ८२८] मा संक्षिप्त रूपमा सम्बोधन गरेको थियो। "यस्तो जानकारीको यति धेरै" भन्ने शब्दहरू जुन स्पष्ट रूपमा फेला परेको तथ्यसँग सम्बन्धित छन्, धेरै महत्त्वपूर्ण छन् र धाराको सम्पूर्ण बल तिनीहरूमा केन्द्रित छ। स्पष्ट रूपमा स्वीकार्य जानकारीको हद यस्तो जानकारीसँग सम्बन्धित हुनु आवश्यक रहेको तथ्यको सही प्रकृतिमा निर्भर हुनुपर्दछ। अघिल्लो धाराहरूले लगाएको प्रतिबन्ध सम्भवतः विधायिकाको डरबाट प्रेरित थियो कि प्रहरी प्रभावमा रहेको व्यक्तिलाई अत्यधिक दबाबको प्रयोग गरेर कबुल गर्न प्रेरित गर्न सकिन्छ। यदि प्रतिबन्ध हटाउनको लागि आवश्यक सबै कुरा कबुलीमा पछि उत्पादित वस्तुसँग सम्बन्धित जानकारीको समावेश हो भने, यो मान्न उचित छ कि पुलिसको प्रेरक शक्तिहरू अवसरको बराबर साबित हुनेछन्, र व्यवहारमा प्रतिबन्धले आफ्नो प्रभाव गुमाउनेछ। प्रावधानको उद्देश्य अर्थात् धारा २७ प्रमाणको स्वीकार्यताको लागि प्रदान गर्नु थियो जुन धाराको अस्तित्व नभएको भए अघिल्लो धाराहरूको परिणाम स्वरूप,

प्रमाणमा स्वीकार गर्न सकिने थिएन। यस्तो देखिन्छ कि धारा २७ अन्तर्गत कुनै पनि तथ्यको खोजतर्फ लैजाने प्रमाणलाई स्वीकार्य बनाउनको लागि, जानकारी प्रहरीको हिरासतमा रहेको कुनै पनि अभियुक्तबाट आउनु पर्दछ। प्रहरी हिरासतको आवश्यकताले अत्यन्तै विसंगतिपूर्ण परिणामहरू निम्त्याउँछ र अपराध गरेपछि पछि हिरासतमा लिइएको र अभियुक्त बन्ने व्यक्तिले प्रहरी अधिकारीलाई भेट्दा वा स्वेच्छाले उनीकहाँ वा प्रहरी चौकीमा गएर अपराधको परिस्थितिहरू बताउँदा धेरै मूल्यवान प्रमाणहरूलाई बाहिर निकाल्न सक्छ, जसले गर्दा मृतकको शव, हतियार वा अन्य कुनै भौतिक तथ्यको खोज हुन्छ, यसरी उसबाट प्राप्त जानकारीको परिणाम स्वरूप। यो जानकारी जुन अन्यथा स्वीकार्य छ, धारा २७ अन्तर्गत अस्वीकार्य हुन्छ यदि जानकारी प्रहरी अधिकारीको हिरासतमा रहेको व्यक्तिबाट आएको थिएन वा प्रहरी अधिकारीको हिरासतमा नभएको व्यक्तिबाट आएको थियो। धारा २७ अन्तर्गत स्वीकार्य हुने बयान भनेको त्यो हो जुन खोजतर्फ लैजाने जानकारी हो। तसर्थ, स्वीकार्य हुने जानकारीलाई प्रमाणित गर्नुपर्दछ, न कि प्रहरी अधिकारीले त्यसमा बनाएको राय। अर्को शब्दमा, हिरासतमा रहेका बेला अभियुक्तले दिएको सही जानकारी जसले वस्तुहरूको बरामदगी गऱ्यो, प्रमाणित गर्नुपर्दछ। तसर्थ, अभियुक्त र अभियोजन पक्ष दुवैको हितको लागि दिइएको जानकारी अभिलेख राख्नु र प्रमाणित गर्नु आवश्यक छ र यदि अभिलेख राखिएको छैन भने, सही जानकारी प्रमाण मार्फत प्रस्तुत गर्नुपर्दछ। प्रमाण ऐनको धारा २७ मा निहित आधारभूत विचार पछिल्ला घटनाहरूद्वारा पुष्टिको सिद्धान्त हो। सिद्धान्त यस सिद्धान्तमा आधारित छ कि यदि कुनै कैदीबाट प्राप्त जानकारीको आधारमा गरिएको खोजीमा कुनै तथ्य फेला पऱ्यो भने, यस्तो खोज कैदीले दिएको जानकारी सत्य छ भन्ने ग्यारेन्टी हो। जानकारी कबुली वा गैर-दोषी प्रकृतिको हुन सक्छ तर यदि यसले तथ्यको खोजको परिणाम दिन्छ भने, यो एक विश्वसनीय जानकारी बन्छ। यो अब स्थापित छ कि वस्तुको बरामदगी धारामा परिकल्पना गरिएको तथ्यको खोज होइन। पलुकुरी कोटय्या विरुद्ध सम्राट [एआईआर (१९४७) पीसी ६७] मा प्रिभि काउन्सिलको निर्णय यो व्याख्यालाई समर्थन गर्ने सबैभन्दा उद्धृत अधिकार हो कि धारामा परिकल्पना गरिएको "तथ्य पत्ता लाग्यो" ले वस्तु उत्पादन गरिएको ठाउँ, अभियुक्तलाई यसको बारेमा भएको ज्ञानलाई समेट्छ, तर दिइएको जानकारी स्पष्ट रूपमा त्यस प्रभावसँग सम्बन्धित हुनुपर्दछ। [हेर्नुहोस् महाराष्ट्र राज्य विरुद्ध दाम गोपीनाथ शिर्दे र अन्य, (२०००) ६ एससीसी २६९]। निस्सन्देह, प्रमाणमा स्वीकार गर्न अनुमति दिइएको जानकारी जानकारीको त्यो अंशमा सीमित छ जुन "स्पष्ट रूपमा फेला परेको तथ्यसँग सम्बन्धित छ"। तर स्वीकार्यता प्राप्त गर्नको लागि जानकारीलाई यति छोटो बनाउनु आवश्यक छैन कि यसलाई असंवेदनशील वा अबोध्य बनाइयोस्। स्वीकार गरिएको जानकारीको हद बुझ्न सकिने गरी हुनुपर्दछ। अभियुक्तले प्रहरी र साक्षीहरूलाई आफूले वस्तुहरू लुकाएको ठाउँमा लगेको भन्ने मात्र भनाइले दिइएको जानकारीको संकेत गर्दैन।

(जोड दिइएको)

२२. प्रस्तुत मामिलामा, अभियोजन पक्षले अपीलकर्ता-अभियुक्तले गरेको कथित खुलासापछि भएको बरामदगीलाई प्रमाणित गर्न तीरथ ध्रुव (पिदवुय-२२) र भुवन धिमार (पिदवुय-२६) लाई पञ्च साक्षीको रूपमा प्रस्तुत गरेको छ। उक्त साक्षीहरूको बयानको अध्ययन गर्दा अपीलकर्ता-अभियुक्तले गरेको कथित खुलासा र त्यसपछिको बरामदगीको सम्बन्धमा अभियोजन पक्षको भनाइमा गम्भीर शंका उत्पन्न हुन्छ।

२३. तीरथ ध्रुव (पिदवुय-२२) ले बयान दिएका छन् कि जब अपीलकर्ता-अभियुक्तलाई उनको उपस्थितिमा सोधपुछ गरियो, अपीलकर्ता-अभियुक्तले भने कि उनले ढुङ्गा, बन्चरो र पाइप बरामद गर्न सक्छन्। यद्यपि, आफ्नो प्रति-परीक्षणको क्रममा, तीरथ ध्रुव (पिदवुय-२२) ले स्वीकार गरे कि

उनले अर्को साक्षी (परीक्षणको क्रममा प्रस्तुत नगरिएको) सँग प्रहरी चौकीमा लगभग ५ (पाँच) मिनेट बिताए जस अवधिमा, प्रहरीले उनीहरूलाई धेरै कागजातहरूमा हस्ताक्षर गर्न लगाए। उक्त साक्षीले थप स्वीकार गरे कि अपीलकर्ता-अभियुक्तको बयान (प्रदर्शनी पी-२३) लिइएको थियो र उनले प्रहरीको निर्देशनमा उक्त कागजातमा हस्ताक्षर गरे, उक्त कागजातको सामग्री नपढिकन वा नबुझिकन। उनले स्वीकार गरे कि जप्ती मुचुल्काहरू घटनास्थलमा तयार वा हस्ताक्षर गरिएको थिएन। उनले भने कि ती प्रहरी चौकीमा तयार र हस्ताक्षर गरिएका थिए। तसर्थ, तीरथ ध्रुव (पिदवुय-२२) को बयानबाट, अपीलकर्ता-अभियुक्तले उक्त साक्षीको अगाडि कुनै खुलासा गरेका थिए वा तीरथ ध्रुव (पिदवुय-२२) ले वास्तवमा कुनै कथित बरामदगी देखेका थिए भन्ने कुरामा गम्भीर शंका छ।

२४. प्रदर्शनी पी-२५, अर्थात्, ढुङ्गा र गंडासाको लागि जप्ती मुचुल्कामा भनिएको छ कि उक्त वस्तुहरू अपीलकर्ता-अभियुक्तको आदेशमा निकालिएको थियो। त्यसैगरी, प्रदर्शनी पी-२९ मा, यो भनिएको छ कि सिक्रीहरू अपीलकर्ता-अभियुक्तले निकालेका थिए। यद्यपि, तीरथ ध्रुव (पिदवुय-२२) ले कतै पनि भनेका छैनन् कि अपीलकर्ता-अभियुक्त उक्त साक्षी र प्रहरीसँग जप्ती कार्यवाहीको क्रममा उपस्थित थिए (अर्थात् जब प्रदर्शनी पी-२५ देखि प्रदर्शनी पी-३१ तयार गरिएको थियो)। वास्तवमा, प्रदर्शनी पी-२९ र प्रदर्शनी पी-२५ बाहेक अन्य कुनै पनि जप्ती मुचुल्कामा यो भनिएको छैन कि ती बरामदगीहरू अपीलकर्ता-अभियुक्त वा सफाइ पाएका सह-अभियुक्तको आदेशमा गरिएको थियो।

२५. यसबाहेक, अपीलकर्ता-अभियुक्तले गरेको खुलासा बयानको अध्ययनले यो संकेत गर्दछ कि अपीलकर्ता-अभियुक्तले कथित रूपमा मृतकको सुनको सिक्रीलाई रातो खोलमा बेरेर आफ्नो घरको छतमा हरियो रङको कन्टेनर पछाडि लुकाएका थिए। यद्यपि, जप्ती मुचुल्का प्रदर्शनी पी-२९ मा भनिएको छ कि सिक्रीहरू घरको छतमा हरियो रङको कम्बलबाट बरामद गरिएको थियो। उक्त जप्ती मुचुल्कामा यो पनि भनिएको छ कि प्रहरीले साक्षीहरूको उपस्थितिमा अपीलकर्ता-अभियुक्तले वस्तुहरू निकालेपछि आफ्नो कब्जामा लिएको थियो। अर्कोतर्फ, आईओ–जी.एस. सिंह (पिदवुय-२५) ले भनेका छन् कि प्रदर्शनी पी-२९ को जप्ती कार्यवाहीको समयमा, उनी आफैं छतमा गएका थिएनन् र अपीलकर्ता-अभियुक्त र साक्षी छतमा गएका थिए। महत्वपूर्ण रूपमा, तीरथ ध्रुव (पिदवुय-२२) ले आफ्नो बयानमा, अपीलकर्ता-अभियुक्तको उपस्थितिको कुनै सन्दर्भ नगरी, भनेका छन् कि एक प्रहरी अपीलकर्ता-अभियुक्तको घरको छतमा बाहिरबाट चढेका थिए र त्यसपछि, उनी भूपेन्द्र ध्रुवसँग उक्त छतमा चढे जहाँबाट सिक्रीको बरामदगी गरिएको थियो। तसर्थ, अपीलकर्ता-अभियुक्तको घरबाट सुनको सिक्री कसरी बरामद गरियो भन्ने सम्बन्धमा स्पष्ट त्रुटिहरू छन् र यसबाहेक, उक्त बरामदगीको समयमा अपीलकर्ता-अभियुक्तको उपस्थिति नै शंकास्पद छ।

२६. त्यसैगरी, भुवन धिमार (पिदवुय-२६), अर्थात्, कथित रूपमा काचना पोखरीबाट ढुङ्गा र गंडासा बरामद गर्ने गोताखोरले आफ्नो बयानमा स्वीकार गरे कि उनले प्रहरीको निर्देशनमा र प्रहरीले भनेको ठाउँबाट उक्त वस्तुहरू बरामद गरेका थिए, अपीलकर्ता-अभियुक्तको उपस्थितिको वा अपीलकर्ता-अभियुक्तले औंल्याएपछि उक्त वस्तुहरू बरामद गरिएको तथ्यको कुनै सन्दर्भ नगरी। काचना पोखरीबाट वस्तुहरू प्रहरीको निर्देशनमा जफत गरिएको तथ्यलाई तीरथ ध्रुव (पिदवुय-२२) को बयानले पुष्टि गरेको छ, जसले स्पष्ट रूपमा भनेका छन् कि प्रहरीले नै गोताखोरहरूलाई पोखरीमा गएर वस्तुहरू निकाल्न निर्देशन दिएका थिए।

२७. यस न्यायालयले वरुण चौधरी विरुद्ध राजस्थान राज्य, (२०११) १२ एससीसी ५४५ र मुस्तकीम उर्फ सिराजुद्दीन विरुद्ध राजस्थान राज्य, (२०११) ११ एससीसी ७२४ मा, यदि बरामदगी मुचुल्काहरू प्रहरी चौकीमा नै तयार गरिएको छ वा पञ्च साक्षीहरूले प्रहरी चौकीमा

हस्ताक्षर गरेका छन् भने, ती आफ्नो पवित्रता गुमाउनेछन् र न्यायालयले सजायलाई समर्थन गर्न त्यसमा भर पर्न सक्दैन भनेर ठहर गरेको छ।

२८. सुनको सिक्रीको टिएईपी मा पनि स्पष्ट त्रुटिहरू छन् जसले कार्यवाहीलाई अविश्वसनीय र अस्वीकार्य बनाउँछ, किनकि अनवर हुसेन (पिदवुय-२०) (जसले दुईवटा सुनको सिक्री पहिचान गरे) ले पूर्णिमा यादव (पिदवुय-२) (मृतककी पत्नी) ले दुईवटा सुनको सिक्री पहिचान गरेको र उक्त सुनको सिक्री मृतकको भएको कुरालाई निरन्तर अस्वीकार गरेका छन्। उनले थप अस्वीकार गरे कि उक्त दुईवटा सुनको सिक्रीसँगै छवटा समान सिक्रीहरू राखिएको थियो। यो तथ्यलाई गोपी साहू (पिदवुय-६) र युगल किशोर वर्मा (पिदवुय-७) को बयानले पुष्टि गरेको छ, जसमा उनीहरूले भनेका छन् कि पहिचानको लागि केवल दुईवटा सुनको सिक्री राखिएको थियो।

२९. यसबाहेक, साक्षीहरूको बयानले यो खुलासा गर्दछ कि दुईवटा सुनको सिक्रीमा कुनै छुट्याउन सकिने चिन्ह वा गुणहरू छैनन् र पूर्णिमा यादव (पिदवुय-२) ले पहिचान कार्यवाही अघि कुनै पहिचान चिन्ह वा गुणहरू खुलाएकी थिइनन्। पूर्णिमा यादव (पिदवुय-२) ले आफ्नो बयानमा भनेकी छिन् कि दुईवटा सुनको सिक्री उनलाई मिति १० डिसेम्बर, २०१३ मा प्रहरी चौकीमा रसिद/बिल/इनभ्वाइसको बदलामा हस्तान्तरण गरिएको थियो, सुनको सिक्रीको टिएईपी सञ्चालन हुनुभन्दा एक दिन अघि।

३०. यस न्यायालयको विचार छ कि तल्ला न्यायालयहरूले अपीलकर्ता-अभियुक्तले गरेको कथित खुलासापछि प्रहरीले गरेको बरामदगीका सम्बन्धमा देखिएका त्रुटिहरूलाई बेवास्ता गर्न उचित थिएनन्। फलस्वरूप, बरामदगीको तरिका र जप्ती मुचुल्काको तयारीले अभियोजन पक्षले प्रस्तुत गरेको खुलासा र बरामदगीको भनाइमा गम्भीर शंका उत्पन्न गराउँछ।
३१. साथै, पिदवुय-२३ को बयानलाई पिदवुय-२, पिदवुय-३ र पिदवुय-५ को बयानले पुष्टि नगरेकोले, यस न्यायालयलाई 'अन्तिम पटक देखिएको' परिस्थितिबारे पनि शंका छ।
३२. माथि उल्लेखित कुरालाई ध्यानमा राख्दै, यस न्यायालयको राय छ कि अभियोजन पक्षले अभियुक्तको अपराधतर्फ डोऱ्याउने परिस्थितिहरूको श्रृंखलालाई उचित शंकाभन्दा पर प्रमाणित गर्न सकेन।

<u>निष्कर्ष</u>

३३. फलस्वरूप, यस न्यायालयको विचार छ कि अपीलकर्ता-अभियुक्त शंकाको लाभ पाउन हकदार छन्। तदनुसार, पुनरावेदन गरिएका फैसलाहरू र भा.द.वि. को धारा ३०२ र २०१ अन्तर्गत अपीलकर्ता-अभियुक्तको सजायलाई खारेज गरिन्छ र पुनरावेदन स्वीकृत गरिन्छ। उत्तरदाताहरूलाई अपीलकर्ता-अभियुक्तलाई तत्काल रिहा गर्न निर्देशन दिइन्छ जबसम्म उनी अन्य कुनै मामिलामा हिरासतमा छैनन्।

३४. विचाराधीन आवेदन(हरू), यदि कुनै भए, निपटारा गरिनेछ।

मामिलाको नतिजा: पुनरावेदन स्वीकृत।

†शिर्षक नोटहरु तयार गर्ने: दिव्या पाण्डे